

De Parel

onderwijs met de Bijbel als basis

MHB BELEID

Onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen op De Parel

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Doelgroep	4
1.1. Het triadisch interdependentiemodel van Renzulli en Mönks	4
1.2. Het 'zijnsluit' van Kieboom	5
2. Kenmerken	5
3. Gedragsprofielen	6
4. Signaleren	7
4.1. Signaleringsinstrumenten	7
4.2. Onderpresteren	7
4.3. Doelgericht volgen	8
5. Ambitie en doelstelling	8
6. Onderwijsaanbod	9
6.1. Differentiatie en ondersteuning in de groep en unit	9
6.1.1. Didactisch	9
6.1.2. Pedagogisch	10
6.1.3. Leerstof	10
6.2. Koraalgroep	11
6.3. Groep 1-3	12
7. Taken en rollen op school	13
8. Ouders en school	15
Bronvermelding	16
Bijlage 1. Profielen van Betts en Neihart uitgewerkt	17
Bijlage 2. Niveaus van ondersteuning MHB-onderwijs	18

Inleiding

Wij beschouwen het op De Parel als onze opdracht om de unieke gaven en mogelijkheden bij ieder kind te ontdekken en te ontwikkelen. Dit zijn hierbij onze uitgangspunten:

- Wij werken **samen met de kinderen** aan de talenten die ze van God ontvangen hebben, ieder met zijn of haar eigen onderwijs- en leerbehoeften.
- Wij zijn het aan de kinderen, hun ouders en aan onszelf verplicht om onderwijs aan te bieden dat een beroep doet op de cognitieve en sociaal-emotionele vermogens van **alle leerlingen**.
- Wij willen de kinderen **uitdagen** om hun talenten te ontdekken en zo goed mogelijk te ontwikkelen en te gebruiken.
- Alle leerlingen hebben talenten gekregen: we willen de kinderen leren om die talenten bij zichzelf te ontdekken om passend te kunnen ontwikkelen, maar ook om die **talenten met elkaar te delen**.

Al jaren stroomt aan het einde van groep 8 **tussen de 60% en 75% van de leerlingen** uit naar Havo en VWO. Dit betekent dat een groot deel van de schoolpopulatie van De Parel een bovengemiddeld onderwijsaanbod nodig heeft. We besteden daarom structureel aandacht aan onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen in het reguliere lesaanbod in de groep.

Dit onderwijs **in de groep en in de unit** komt voor het grootste deel al tegemoet aan de onderwijsbehoeften van deze leerlingen. Het gaat hierbij om passende instructie en verwerking, compacten, verdiepen, soms verbreden van de leerstof en / of versnellen. Deze keuze is ook gemotiveerd vanuit onze identiteit: samen leren en samen leren leven. We ontdekken niet alleen onze eigen talenten, maar delen die ook met elkaar.

Aanvullend wordt er wekelijks les gegeven in de de **Koraalgroep** aan een homogene(re) groep meer- en hoogbegaafde leerlingen. In de Koraalgroep wordt er voor een bepaalde periode ingezoomd op specifieke vaardigheden aan de hand van een thema met onderzoekend leren of een lesactiviteit met filosofie. Ook wordt hier aandacht besteed aan het verder ontwikkelen van de werkhouding en de executieve functies van deze leerlingen.

We streven ernaar om het leerstofaanbod en de leeromgeving zo goed mogelijk aan te laten sluiten ook aan de ontwikkelingsbehoeften van de meer- en hoogbegaafde leerlingen op De Parel. Dit doen we dus **eerst in de groep en unit**. Het **onderwijs in Koraalgroep vormt hier een onmisbare aanvulling op**. We kiezen hiervoor vanuit onze identiteit, onze visie op goed onderwijs en tegen de achtergrond van de wettelijke kaders van de overheid, de huidige maatschappelijke eisen en uitdagingen en kennis over onderwijsontwikkelingen.

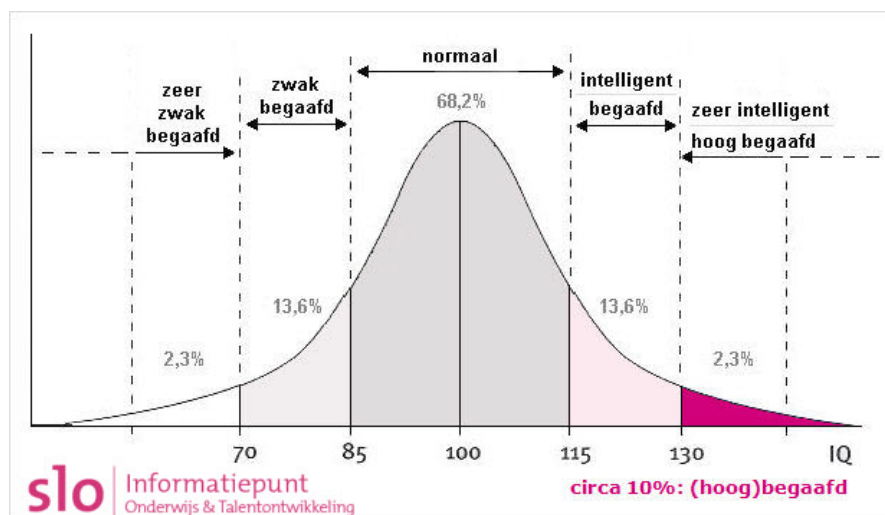
Hoofdstuk 1 tot en met 3 gaan over het **herkennen en signaleren** van de meer- en hoogbegaafde leerlingen. Hoofdstuk 5 tot en met 7 beschrijven de **doelstelling en het onderwijsaanbod** aan deze leerlingen. Hoofdstuk 8 gaat over de **relatie en communicatie** tussen school en ouders op dit onderwerp.

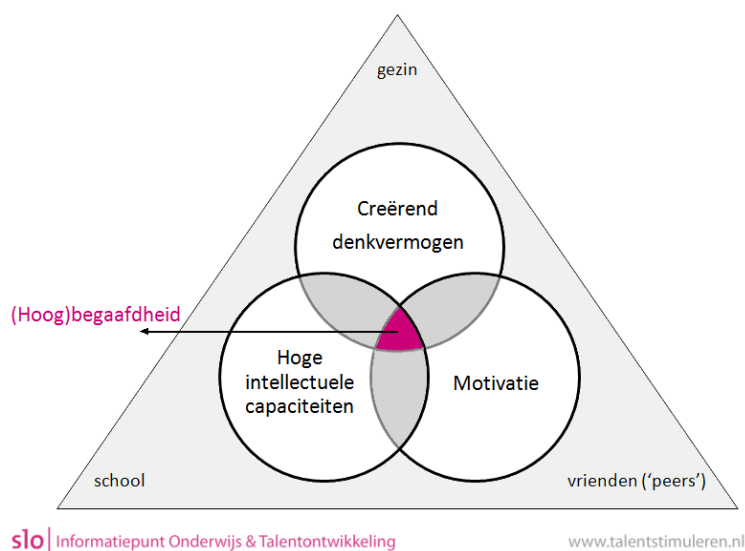
1. Doelgroep

1.1. Het triadisch interdependentiemodel van Renzulli en Mönks

Vaak wordt meer- en hoogbegaafdheid (MHB) geassocieerd met het hebben van een hoog intelligentiequotiënt (IQ). Bij een IQ van meer dan 115 worden leerlingen 'begaafd' genoemd. Bij een IQ van meer dan 130 spreekt men van hoogbegaafdheid. Gemiddeld genomen zal ongeveer zestien procent van een schoolpopulatie beschikken over bovengemiddelde tot hoge intellectuele capaciteiten.

Er zijn echter meer factoren die bepalen of een kind hoogbegaafd is. Vaak wordt daarbij verwezen naar het model van Renzulli en Mönks. Volgens Renzulli wordt hoogbegaafdheid bepaald door een combinatie van hoge intelligentie, creatief en out-of-the-box kunnen denken, (intrinsiek) gemotiveerd zijn en over doorzettingsvermogen beschikken. Deze kenmerken zijn van elkaar afhankelijk en beïnvloeden elkaar. Mönks voegde daar aan toe dat het ontwikkelen van die hoogbegaafdheid ook nog afhankelijk is van omgevingsfactoren: gezin, vrienden en school.

Eenzijds heeft hoogbegaafdheid dus te maken met persoonskenmerken en aangeboren talenten en mogelijkheden. Hoe deze talenten tot bloei komen, hangt onder andere af van de

interactie met en stimulering vanuit de omgeving. Hoogbegaafdheid ontstaat dus in interactie tussen aanleg en omgeving. Verder zijn ook niet-cognitieve persoonskenmerken hierbij van belang. Een kind met hoge intellectuele capaciteiten dat faalangstig of moeite heeft met het aanbrengen van structuur, zal minder goed presteren dan een kind met dezelfde capaciteiten die geen last heeft van faalangst en wel gestructureerd kan werken.

1.2. Het 'zijnsluik' van Kieboom

Het beschikken over hoge potentie, creatieve aanleg en motivatie, noemt Kieboom ook wel 'het denk-luik'. Aanvullend daarop beschrijft zij in het 'zijns-luik' vier karaktereigenschappen waar veel meer- en hoogbegaafde kinderen over beschikken: kritisch, perfectionistisch, hooggevoelig zijn en over een sterk rechtvaardigheidsgevoel beschikken.

Naast tegemoet komen aan de cognitieve (onderwijs)behoeften van de leerlingen, is het dus van groot belang om deze leerlingen te leren begrijpen vanuit hun 'zijn' en hen te helpen daar zicht op te krijgen. Wanneer het aanbod passend is, maar de zijnskenmerken van een leerlingen worden over het hoofd gezien zal de leerling de uitdaging niet op willen of kunnen pakken.

2. Kenmerken

Alle kinderen zijn uniek en beschikken over een unieke combinatie aan eigenschappen en kenmerken. Dit geldt ook voor meer- en hoogbegaafde leerlingen. Hun eigenschappen kunnen overeenkomen, maar soms ook tegenovergesteld aan elkaar zijn. Waar de ene meer- en hoogbegaafde (MHB) leerling creatief en sociaal is, is de andere leerling juist meer op zichzelf gericht en analytisch sterk.

1. **Hoge intelligentie/sterk potentieel:** beschikt over hoge intelligentie, kan goed redeneren, is leergierig en is (in potentie) in staat tot uitzonderlijke prestaties.
2. **Vroege ontwikkeling:** kan meestal op vroege leeftijd al lezen, praten, schrijven, heeft een vroege ontwikkeling van getalbegrip, geeft blijk van gedetailleerde kennis van de omgeving, en stelt op jonge leeftijd al levensbeschouwelijke vragen.
3. **Uitblinken op een of meerdere gebieden:** heeft een brede interesse of juist een diepe belangstelling voor een specifiek domein of onderwerp.
4. **Gemakkelijk kunnen leren/hoog leertempo:** heeft een zeer goed geheugen, is snel van begrip en kan hierdoor informatie goed onthouden en verwerken.
5. **Goed leggen van (causale) verbanden:** kan gemakkelijk (causale) verbanden leggen en heeft hierover een goed overzicht.
6. **Het makkelijk kunnen analyseren van problemen:** analyseert problemen vlot, toont snel inzicht en is vaak vindingrijk in het ontwikkelen van eigen oplossingsmethoden.
7. **Het maken van grote denksprongen:** maakt grotere leer- en denkstappen en heeft daarom minder tijd nodig dan gemiddelde leerlingen.
8. **In staat tot zelfreflectie:** kan vaak goed reflecteren op eigen rol en gedrag.

9. **Hoge mate van zelfstandigheid/behoefte aan autonomie:** wil liever niet geholpen worden en geeft de voorkeur aan zelfstandig werken. Vertoont veel initiatief bij werken in groepsverband en neemt vaak de leiding, wil graag dingen op eigen wijze doen.
10. **Brede of juist specifieke interesse/hoge motivatie/veel energie:** toont een sterke intrinsieke motivatie, lijkt onvermoeibaar en pluist het onderwerp vaak tot de bodem uit (als het onderwerp aansluit bij de interesse van de leerling).
11. **Creatief/origineel:** laat in opdrachten vaak originele en creatieve ideeën en/of oplossingen zien, denkt out-of-the-box en heeft een grote verbeeldingskracht.
12. **Perfectionist/de lat automatisch hoog leggen:** legt zichzelf hoge doelen op en is perfectionistisch. Kan zichzelf onderschatten en vermijdingsgedrag laten zien.
13. **Hoge gevoeligheid:** kan hooggevoelig zijn op meerdere vlakken, met een grote intensiteit ten aanzien van denken, voelen en willen, wat zich uit in intens gedrag: intellectueel, psychomotorisch, zintuiglijk, emotioneel en qua verbeelding.
14. **Kritische instelling/zelfkritisch:** is opmerkzaam en kan kritische kanttekeningen maken.
15. **Groot rechtvaardigheidsgevoel:** heeft vaak een sterk rechtvaardigheidsgevoel, dat denken, handelen en voelen kan bepalen. Wil dat afspraken nagekomen worden en heeft vaak moeite met autoriteit.
16. **Ontwikkeld gevoel voor humor:** bezit over het algemeen een goed ontwikkeld gevoel voor humor.
17. **Hoge mate van concentratie:** kent een hoge mate van concentratie en heeft een lange aandachtsspanne.
18. **Non-conformiteit:** accepteert regels en waarden niet klakkeloos, maar bevraagt ze.

Bron: [Kenmerken - SLO](#)

Bovenstaande lijst met achttien kenmerken zijn veel voorkomend bij MHB-leerlingen. Een MHB-leerling hoeft echter niet over alle achttien kenmerken te beschikken. Andersom geldt ook: wanneer een leerling een of meerdere van deze kenmerken vertoont, hoeft dat niet automatisch te duiden op hoogbegaafdheid.

3. Gedragsprofielen

Meer- en hoogbegaafdheid kan op verschillende manieren in gedrag tot uiting komen. Betts en Neihart hebben zes profielen opgesteld met informatie over gedrag, gevoelens en behoeften van verschillende typen begaafde en getalenteerde leerlingen.

Deze profielen kunnen de leerkrachten en andere betrokkenen inzicht geven in het gedrag, de gevoelens erachter en de (onderwijs)behoeften die het met zich meebrengt. Het overzicht met de uitgewerkte profielen is bijgevoegd in [bijlage 1](#).

4. Signaleren

4.1. Signaleringsinstrumenten

De doelgroep meer- en hoogbegaafde leerlingen wordt dus enerzijds gekenmerkt door een bovengemiddeld tot hoog IQ. Tegelijkertijd is er een heel breed palet aan (persoons)kenmerken en gedragsuitingen die kunnen voorkomen bij deze leerlingen.

Verder zijn de omgevingskenmerken per leerling verschillend. Dit maakt hen als doelgroep dus ook heel divers en heterogeen. Het is van groot belang dat we diverse signaleringsinstrumenten inzetten om MHB-leerlingen zo vroeg en zo goed mogelijk in beeld te hebben om onderpresteren te voorkomen. Op De Parel zetten we daar de volgende instrumenten voor in:

Signaleringsinstrumenten op De Parel	
groep 1 - 2	• Overdracht van de peuterspeelzaal of kinderopvang • Intakevragenlijst nieuwe kleuters • Informatie van ouders: wat zien zij thuis? • Observatie tijdens de les: zie hiervoor hoofdstuk 2. Kenmerken en de Intakevragenlijst nieuwe kleuters • Stimuleren signaleren: aanbieden van uitdagend materiaal - hoe pakt een leerling dit op? • Leerlijnen: een voorsprong van meer dan een half jaar
groep 3 - 8	• Observeren tijdens de les • Kind- en oudergesprekken • Stimulerend signaleren • Signaleringskaart meer- en hoogbegaafdheid • Leerlijnen: wat is de groei van de leerling op de leerlijnen? • Toetsresultaten: methode- en Cito-toetsen (indien nodig doortoetsen) • Intelligentietest (niet standaard)

4.2. Onderpresteren

Door een combinatie van (niet-)cognitieve persoonskenmerken en omstandigheden (zie hoofdstuk 1.), kan het zijn dat een leerling gaat onderpresteren. De oorzaken kunnen heel divers zijn: bij de groep willen horen en zich daarom aanpassen, te weinig uitdaging ervaren, bang om fouten te maken, faalangstig en niet meer als 'slim' te worden gezien, moeite hebben met doorzetten, of onvoldoende beheersen van effectieve leerstrategieën (teveel eigen strategieën aangeleerd). Omdat jonge kinderen dit gedrag al binnen een paar weken op school kunnen vertonen, is het van groot belang dat we zo vroeg mogelijk proberen te signaleren.

Onderpresteren kan tot uiting komen in lage resultaten (absoluut onderpresteren), maar ook in gevoelens, werkhouding en taakaanpak. Vaak zijn de resultaten van hoogbegaafde onderpresteerders nog gemiddeld tot goed. Het is dus belangrijk om een MHB-leerling niet met het gemiddelde van de groep te vergelijken, maar met zichzelf en zijn eigen capaciteiten en competenties (relatief onderpresteren).

Het herkennen van onderpresteren is beter te herkennen aan het gedrag. Er is niet een type onderpresterende leerling. In de profielen van Betts en Neihart kan het hier bijvoorbeeld gaan om de 'aangepast succesvolle' leerling, maar ook om de 'onderduikende leerling'. Vroegtijdig signaleren kan onderpresteren voorkomen. Tegelijk blijven we op De Parel scherp op signalen van onderpresteren, waardoor leerlingen alsnog in de hogere groepen leerlingen in beeld kunnen komen als meer- en / of hoogbegaafd.

4.3. Doelgericht volgen

Wanneer een leerling gesignaleerd is en het aanbod aangepast, dan registreren we in de onderwijsbehoeften wat de leerling doet en gedaan heeft. Tussentijds wordt geëvalueerd of de leerling op weg is naar het gestelde doel. Soms is dat heel meetbaar als het gaat om cognitieve doelen. Bij het ontwikkelen van vaardigheden zal dat gemeten worden aan de hand van 'zachte' data, zoals observaties en kindgesprekken.

5. Ambitie en doelstelling

Er zijn vijf niveaus van MHB-ondersteuning en -onderwijs te onderscheiden. Zie [bijlage 2](#) voor het volledige overzicht. Op De Parel streven we ernaar om zo goed mogelijk vorm en inhoud te geven aan **niveau 3. Basisondersteuning**. In alle groepen wordt gesignaleerd, gedifferentieerde instructie gegeven en het onderwijsaanbod voor de individuele MHB-leerling zo passend mogelijk gemaakt. Gezien het grote percentage uitstroom eind groep 8 naar Havo / VWO, ligt de nadruk op een passend onderwijsaanbod in de groep en unit.

Dit vraagt van alle leerkrachten blijvende professionalisering op het gebied van onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen. Dit groeiproces krijgt vorm door leren op de werkvloer van elkaar in de unit, door het onderwerp MHB minimaal twee keer per jaar terug te laten komen op teamvergaderingen, door de ondersteuning van de MHB-coördinator en de intern begeleider aan de leerkrachten en het opnemen van MHB-beleid in een meerjarenplan.

Aanvullend op het MHB-onderwijs in de groep en unit, bieden we tweewekelijks onderwijs in de Koraalgroep aan. Dit is onder leiding van de MHB-coördinator, die een opleiding tot Specialist Hoogbegaafdheid heeft gevolgd. Dit aanbod is passend bij niveau 4, gevorderde ondersteuning. Deze twee niveaus van aanpassing van het onderwijs zijn gericht op meer- en hoogbegaafde leerlingen. De Parel is niet gespecialiseerd in exceptioneel hoogbegaafd en 'twice-exceptional'. Dit wil niet zeggen dat deze leerlingen bij ons niet kunnen floreren, maar het kan nodig zijn dat in bepaalde situaties er andere keuzes overwogen moeten worden. Uiteraard is dit in nauw overleg met ouders.

6. Onderwijsaanbod

6.1. Differentiatie en ondersteuning in de groep en unit

6.1.1. Didactisch

Instructie

Om een instructie te geven die zo effectief mogelijk is voor alle leerlingen, maken we gebruik van het Expliciete Directe Instructie (EDI)-model, wat bestaat uit verschillende opeenvolgende stappen. Deze stappen zorgen er met elkaar voor dat een nieuw lesdoel in de leerlijn wordt geplaatst, kernachtig uitgelegd wordt en daarna kort en krachtig ingeoeft. Dit geeft de mogelijkheid voor MHB-leerlingen die vaak aan een helder voorbeeld genoeg hebben en meer top-down denken om sneller aan het werk te kunnen gaan met de basisstof en daarna hun verrijking of verbreding.

Als het lesdoel zich daarvoor leent, kan in de instructie zelf verdieping of verrijking aangebracht worden. Dit doen we met behulp van de taxonomie van Bloom. Door het vereiste lesdoel te verdiepen met hogere orde-denkvragen voor de MHB-leerlingen, leren ook zij tegen hun grenzen aan te lopen en door te zetten bij uitdagende opdrachten.

Bloom's Taxonomie

Didactisch coachen

Het team heeft een tweearig traject Didactisch Coachen gevolgd. Didactisch coachen is gericht op het bevorderen van het leren en de motivatie van de leerlingen door hen specifiek en gestructureerd te coachen en feedback te geven. Dit zijn ofwel vragen die hen een denkstap verder helpen, ofwel motiverende feedback op proces en resultaat. Wanneer leerlingen met hulp van de leerkrachten beter in staat zijn te reflecteren op hun leerproces en -resultaten, zal hun zelfstandigheid en verantwoordelijkheid voor hun ontwikkeling toenemen. Dit geldt voor alle leerlingen, op voorwaarde dat de leerlingen bij hen passende feedback krijgen. Intern is ook een video-coach beschikbaar, gespecialiseerd in Didactisch Coachen.

6.1.2. Pedagogisch

Pedagogisch handelen

Meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid leiden tot meer autonomie. Autonomie vormt samen met relatie en competentie de drie psychologische basisbehoeften van ieder mens (Deci en Ryan). Deze drie behoeften staan aan de basis van ons pedagogisch handelen op De Parel en noemen wij ook wel onze 'sleutelwoorden'. Om tegemoet te komen aan deze behoeften, hebben we ons onderwijs anders georganiseerd: meer ruimte voor eigen keuzes en verantwoordelijkheid door inzet van de weektaak en de leerpleinen, meer vertrouwen en plezier in eigen kunnen door gepersonaliseerde weektaken en meer relatie door het werken in units. Ook dit is gericht op alle leerlingen, maar geeft diverse mogelijkheden tot differentiatie en uitdaging richting de MHB-leerlingen.

Fixed en growth mindset

Je 'mindset' is de manier waarop je al of niet in mogelijkheden denkt. Het verschil tussen een vaste (fixed) en een groei (growth) mindset, zit in het woordje 'nog': ik kan dit niet versus ik kan dit nog niet. Deze theorie van een fixed of een growth mindset is ontwikkeld door Carol Dweck. Een growth mindset leidt tot het aangaan van uitdagingen, het leren van fouten en tot meer doorzettingsvermogen. We stimuleren deze mindset bij alle leerlingen door er lessen aan te besteden door het jaar heen, aan de hand van de methode 'Growth mindsetlessen voor de basisschool' van uitgeverij Bazalt.

Voor meer- en hoogbegaafde leerlingen is een growth mindset niet vanzelfsprekend. Vaak is het leren zeker in de jongere jaren redelijk vanzelf gegaan en hebben ze veel bevestiging van hun omgeving ontvangen van hun intelligentie. De lat om te presteren is daardoor erg hoog te komen liggen of door de omgeving of door henzelf. Iets wat hen moeilijk lijkt, gaan ze daardoor liever uit de weg. Fouten kunnen dan niet gemaakt worden, waardoor het beeld van een 'slim' kind in stand kan blijven. Met de lessen over mindset en het toejuichen van fouten maken als kans om te leren, willen we ook de MHB-leerlingen uitdagen om in een 'leerkuil' te stappen en hun eigen grenzen op te zoeken.

6.1.3. Leerstof

Compacten, verdiepen en verrijken

Meer- en hoogbegaafde leerlingen hebben minder verwerkingsstof en oefenopgaven nodig om de leerstof zich eigen te maken. Dit betekent dat ze bij de hoofdvakken rekenen en taal minder gewone opgaven hoeven te maken dan de rest van de groep. Dit noemen we 'compacten'. Het geeft hen de gelegenheid om zich verder te verdiepen in de leerstof: werken aan moeilijker opgaven die over hetzelfde lesdoel gaan. Dit vindt ofwel plaats in Snappet, of aan de hand van verdiepende opgaven van de leerkracht. Het kan ook voorkomen dat een leerling met een zelfbedachte vraag over het lesdoel aan de slag mag.

De MHB-leerlingen die dat aankunnen en nodig hebben, krijgen ook verrijkende opdrachten. Dit zijn opdrachten in hetzelfde domein (rekenen of taal), maar soms over een ander onderwerp.

We werken hierbij met het aanbod van [Levelwerk](#). Bij het thematisch werken met Faqta zijn diverse opties om MHB-leerlingen verder uit te dagen, zowel cognitief als op het gebied van vaardigheden. Dit varieert van verdiepende vragen, het doen van een (eigen) onderzoek, tot procesbewaking (hoe gaat het) en evaluatie (hoe ging het).

Het kan ook voorkomen dat een MHB-leerling eerst meer gebaat is bij ondersteuning op het gebied van bepaalde vaardigheden (bijvoorbeeld werkhouding, taakaanpak) of op sociaal-emotioneel gebied (zie ook bijlage 3). Werken aan deze vaardigheden, voordat een cognitieve uitdaging wordt aangeboden kan een leerling op termijn helpen om zijn of meer-/hoogbegaafdheid verder tot bloei te brengen. Deze ondersteuning kan in de groep door de leerkracht of in de Koraalgroep aangeboden worden, maar soms juist met behulp van externe expertise. Dit laatste is uiteraard weer in overleg met ouders.

Gepersonaliseerde taakkaart

Om het onderwijs ook voor de MHB-leerlingen zo passend mogelijk te maken, werken de leerlingen vanaf groep 4 met een gepersonaliseerde taakkaart. Hierop staat de basisstof die af moet, maar ook de verdiepende en verrijkende opdrachten die ze moeten of mogen maken. Er is ruimte in de weektaak om voor bepaalde opdrachten zelf te kiezen wanneer ze die mogen doen. Door op deze manier met een weektaak te werken, willen we zowel de competentie als de autonomie van de leerlingen bevorderen.

6.2. Koraalgroep

In aanvulling op het MHB-aanbod in de groep en unit, met de aandacht voor de psychologische basisbehoeften en het stimuleren van een growth mindset, bieden we wekelijks ook onderwijs aan in de Koraalgroep onder leiding van de MHB-coördinator. Iedere periode tussen een vakantie, neemt een x-aantal leerlingen deel aan deze groep. Hier ontmoeten de leerlingen 'peers' en worden ze op hetzelfde niveau uitgedaagd. Elke groep is om de week aan de beurt.

De nadruk in de Koraalgroep ligt op (executieve) vaardigheden en onderzoekende houding die verwerkt worden in aansprekende thema's. Hier wordt met de leerlingen over doorgesproken en mee geoefend aan de hand van een onderwerp.

Deelname aan de Koraalgroep gaat om het opdoen van inzicht en groei die de leerlingen na afloop van de deelname, mee terug kunnen nemen en toe kunnen passen in hun groep en unit. De leerlingen houden ook gedeeltelijk hun eigen leerdoelen bij in een persoonlijke leerdoelenkaart. Deze wordt aan het einde beoordeeld door de leerling zelf en door de leerkracht.

Wie deelneemt aan de Koraalgroep wordt in nauw overleg met de leerkracht, intern begeleider en MHB-coördinator vastgesteld. We werken daarbij in twee clustergroepen: groep 3 - 5 en groep 6 - 8. Ouders krijgen voorafgaand aan de deelname informatie over het doel en aan het eind een terugkoppeling van het resultaat of de opbrengst.

6.3. Groep 1-3

Doelgroep

Formeel gezien spreken we bij kleuters nog niet over hoogbegaafdheid, maar over een ontwikkelingsvoorsprong. Deze jonge kinderen ontwikkelen zich vaak nog heel sprongsgewijs. De voorspellende waarde van een eventuele intelligentietest op jonge leeftijd is daarom beperkt. Tegelijk betekent dat niet dat er geen hoogbegaafde kleuters zijn en is het gevaar groot dat ze zich binnen enkele weken aanpassen. Het is daarna erg lastig om hun potentie nog te zien en uit te dagen. Het is daarom van groot belang dat we de eerder genoemde signaleringsinstrumenten inzetten.

Aanbod

Om het aanbod en de opdrachten passend te maken, kijken we naar de ontwikkelingsvoorsprong op de leerlijnen. Van daaruit streven we ernaar het leerstofaanbod zo passend te maken dat ook deze leerlingen leren om op hun tenen te lopen, fouten te maken en door te zetten. Het gaat daarbij niet altijd om opdrachten die verder op de leerlijn liggen. We kijken naar de brede ontwikkeling van de leerling. Op welke vaardigheden kan deze leerling uitgedaagd worden? Het gaat hierbij niet per se om taken die de leerling 'leuk' vindt, maar om het uitdagingsniveau dat erachter zit zodat ook deze leerling leert leren en doorzetten.

De verrijdingsbron ligt bij jonge kleuters in eerste instantie vooral bij de leerkracht. Dat is degene die in de manier van vragen stellen (taxonomie van Bloom) en het opstellen en uitbouwen van een uitdagend thema samen met de leerlingen, differentiatie kan aanbrengen. Waar de ene kleuter alleen een toren bouwt, kan de uitdaging voor de ander zijn om daar een plattegrond van te tekenen en de toren de dag erna vanaf de plattegrond weer na te bouwen. Ook bij de kleuters werken we al met een groepje 'peers', leerlingen die allemaal uitgedaagd willen of kunnen worden. Deze kleuters werken ook al met een vorm van een weektaak op het planbord: we dagen ze uit om een x-aantal uitdagende opdrachten in een week te maken.

Groep 3

In groep 3 wordt het spelend en ontdekkend leren in thema's minder leidend. In deze groep wordt doorgegaan op de benodigde lees- en rekenvoorwaarden met inzet van methodes, werkbladen en -schriften. De leesmethode Lijn 3 werkt op verschillende niveaus: 1, 2 en 3 sterren om kinderen die al beter kunnen lezen, meer uit te dagen. Om direct in te kunnen zetten op aanpassing van de leerstof waar nodig voor bepaalde leerlingen, zorgen we voor een goede overdracht vanuit groep 2.

Ook in groep 3 geldt dat het compacten van de leerstof en het aanbieden van verrijking cruciaal is in de begeleiding van deze groep kinderen, omdat deze leerlingen (veel) sneller leren dan de gemiddelde leerling. We bieden verrijking aan die het creatieve denken en het hogere orde denken aanspreken. Ook dan werken we met 'peers' waarbij we gebruikmaken van Levelwerk, maar ook smartgames, projectboeken en thema uitbreiding (zie ook 6.1.3).

Versnellen

In sommige gevallen kan het wenselijk en nodig zijn om over te gaan tot versnellen. Hierbij slaat een leerling een leerjaar over. We zetten hiervoor de VersnellingsWenselijkheidsLijst van het Centrum voor Begaafdheidsonderzoek in om samen met ouders tot een passende beslissing te komen. Versnellen is een ingrijpende interventie voor een leerling. We overwegen dit dan ook alleen als de didactische voorsprong zeer groot is bij zowel rekenen, begrijpend lezen en spelling, en compacten, verrijken en verdiepen onvoldoende uitdaging meer bieden.

7. Taken en rollen op school

Alle teamleden zijn bij het onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen betrokken. We hebben daarin allemaal onze eigen taken en rollen.

Taak/ rol	Verantwoordelijk voor:
Leerkracht	• Signalering: - kleuters bij intake signaleren - groepssignalering: jaarlijks invullen signaleringskaart hoogbegaafdheid - signalering vanuit CITO resultaten - signalering van vermoedelijke MHB leerlingen binnen de groep die niet uit de signalering gekomen zijn dmv groeps- / kindgesprekken • MHB onderwijs: - kennen en compacten van de leerlijnen - doelgericht aanbieden van verdieping en verbreding - kindgesprekken MHB leerlingen - ondersteuning aan MHB leerlingen bij het plannen van het werk van de weektaak • Communicatie en administratie: - opstellen IHP in Parnassys: wie, wat, hoe, evaluatie en resultaat - informeren IB'er en MHB-coördinator over MHB leerlingen - informeren ouders over IHP, meenemen in oudergesprekken - bespreken MHB leerlingen in de overdracht, IHP evalueren en SF/BF bijwerken in Parnassys • Professionalisering: - lezen van vakliteratuur, MHB beleid en -kwaliteitskaarten - volgen van cursussen / webinars - tijdig beroep doen op ondersteuning en expertise MHB coördinator
MHB coördinator	• Begeleiden en coachen leerkrachten in onderwijs aan MHB leerlingen: - periodiek gesprek per lkr / unit over MHB lln: bespreken effect MHB-onderwijs op cognitieve ontwikkeling en welbevinden lln aan de hand van de IHP's (plan, uitvoering en evaluatie) - ondersteunen bij signaleren, compacten en verrijken - inventariseren aanvullende ondersteuningsbehoeften leerkrachten op MHB-gebied - contact met IB'er bij eventuele doorverwijzing of versnelling, of andere situaties

	● Professionalisering team in MHB onderwijs: - MHB onderwijs regelmatig bespreken in een vergadering: onderwerp mede bepalen aan de hand van de geïnventariseerde behoeften - organiseren van benodigde teamscholing - pro-actief: regelmatig plaatsen van lees- en onderwijstips in teammail, attenderen op cursussen / webinars, toegankelijk maken en houden MHB map in Drive voor team ● Koraalgroep: - opstellen jaarplanning met beredeneerd MHB-aanbod - aanbieden van de lessen - opstellen en evalueren voorwaarden deelname - periodiek selecteren van MHB leerlingen voor deelname, in samenspraak met IB'er en lkr - onderhouden van oudercommunicatie en van administratie in LVS - bewaking koppeling Koraalgroep - reguliere groep: hoe wordt het geleerde toegepast? ● Beleid: - periodiek overleg met directie - opstellen beleidsplan, evalueren en updaten ism IB en directie - selecteren doelen voor in jaarplan ism IB en directie - opstellen en updaten MHB kwaliteitskaarten - eind augustus lijst met ondersteunende MHB-materialen + kosten aanleveren bij directie - blijvende persoonlijke professionalisering op het domein MHB - onderhouden contact met MHB expertise binnen LEV en SWV
IB'er	● Communicatie: - periodiek overleg met MHB coördinator over MHB leerlingen - 2 x per jaar tijdens de groepsbespreking MHB leerlingen specifiek bespreken ● Aanvullende ondersteuning: - regie bij aanvragen onderzoek - ondersteunen bij doorverwijzing of versnellen - contact expertise MHB bij SWV - blijvende persoonlijke professionalisering op het domein MHB
Directeur	● Beleid - bewaken kwaliteit, effect en doorontwikkeling van MHB-onderwijs en -beleid - beheer financiën ● Facilitering - faciliteren van MHB-coördinator om haar taken te kunnen uitvoeren in tijd, door periodiek overleg en aanschaf middelen - bieden van mogelijkheden aan MHB-coördinator om blijvend te kunnen professionaliseren dmv aanschaf vakliteratuur en het volgen van cursussen / opleidingen

	• Ondersteuning: - geven van autonomie, support en begeleiding waar nodig en samen vieren van successen

8. Ouders en school

Het onderwijs aan meer- en hoogbegaafden is gericht op onze leerlingen, maar we realiseren ons goed dat het uw kinderen zijn. Ouderbetrokkenheid en open communicatie over het welbevinden en de ontwikkeling van de leerlingen met ouders is daarom onmisbaar. We trekken graag samen op, omdat dit ten goede komt aan de groei en het welzijn van de leerlingen.

U heeft altijd toegang tot het ouderportaal in ParnasSys. We spreken u graag regelmatig over voortgang. Dit doen we tijdens de oudergesprekken, maar kan ook altijd tussendoor. Korte lijntjes zijn belangrijk om over en weer geïnformeerd te blijven, maar ook om misverstanden te voorkomen. Vraag of mail daarom gerust om een afspraak tussentijds of stuurt u even een berichtje via Parro.

Bronvermelding

Websites

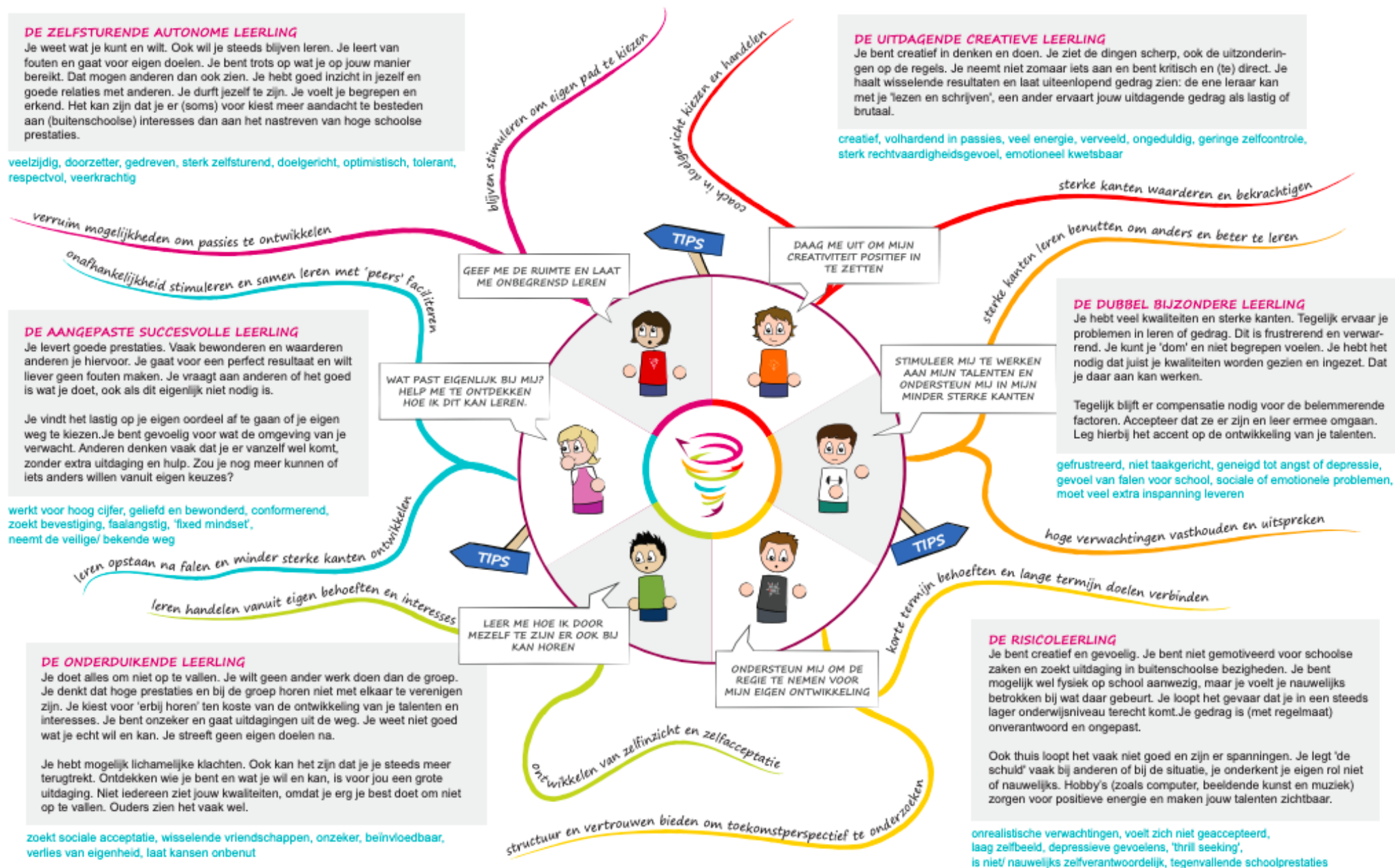
- Stichting Leerplan Ontwikkeling: [De begaafde leerling](#)
- Landelijk Expertisecentrum Begaafdheid, Creativiteit & Talentontwikkeling: [Primair onderwijs | Talentstimuleren.nl](#)
- Kennisrotonde onderzoek: [Wat is de meest effectieve manier van werken met \(hoog-, meer-\) begaafde leerlingen?](#)
- Balans: [Omgaan met hoogbegaafdheid in het onderwijs](#)
- Landelijk Informatiecentrum Hoogbegaafdheid: www.lich.nl
- Opleidingsinstituut Slim! Educatief: www.slimeducatief.nl
- Didactief Online: [Kindertekeningen en hoogbegaafdheid](#)
- Hoogbegaafdheid bij jonge kinderen: [Expertgroep Ontwikkelingsvoorsprong](#)
- Eleonoor van Gerven: [Slimme kleuters](#)
- Leren door feedback: [Didactisch Coachen](#)
- Novilo, Tijn Koenderink: [De 7 uitdagingen in het onderwijs met hoogbegaafde leerlingen](#)
- Leraar 24: [Hoe signaleer je hoogbegaafdheid?](#)

Boeken

- Van Gerven, E. (2009). *Handboek Hoogbegaafdheid*. Van Gorcum

Bijlage 1. Profielen van Betts en Neihart uitgewerkt

Bijlage 2. Niveaus van ondersteuning MHB-onderwijs

1. Reactieve ondersteuning	
Omschrijving	De meer- en hoogbegaafde leerlingen volgen het reguliere onderwijs zonder enige passende onderwijs aanpassing. Er wordt reactief gereageerd op onderwijsbehoeftes.
Aanbod	Geen signalering van meerbegaafde leerlingen door de school. Basisaanbod met geen of weinig differentiatie voor MHB leerling. Geen beleidsplan.
Wie	Groepsleerkracht
2. Leerkracht afhankelijke ondersteuning	
Omschrijving	De meer- en hoogbegaafde leerlingen volgen het reguliere onderwijs. Afhankelijk van de leerkracht zijn er in het leerjaar (enkele) passende onderwijsaanpassingen in de klas.
Aanbod	Gedeeltelijk signaleren van meerbegaafde leerlingen, compacten en verdiepen van één domein/vak. Geen zicht op doorgaande lijn. Nog geen beleidsplan.
Wie	Groepsleerkracht
3. Basisondersteuning - De Parel	
Omschrijving	De meer- en hoogbegaafde leerlingen volgen het reguliere onderwijs en in alle leerjaren vindt structureel signalering en een tot op zekere hoogte passende onderwijs aanpassing plaats in de klas.
Aanbod	Signaleren van meerbegaafde leerlingen. Instructie bij het compacten en verdiepen van minimaal twee domeinen/vakken. Er is structureel sprake van een aangepast basis- en verrijkingsaanbod met een doorgaande lijn in alle groepen. Er is een beleidsplan gebaseerd op één van de verschillende definities, kenmerken en onderwijsbehoeftes bij meer/ hoogbegaafdheid. Dit leidt tot een brede of smalle doelgroep en meer of minder niveaus aan de bovenkant.
Wie	De rollen/taken zijn duidelijk afgesproken in de school betreffende signalering en uitvoering. Groepsleerkracht, IB, MHB-specialist, directie.
4. Gevorderde ondersteuning	
Omschrijving	De meer- en hoogbegaafde leerlingen maken gebruik van de basisondersteuning, maar de zogenaamde moeilijke doelgroep wordt ook gesignaleerd. Er is tevens een verdergaande differentiatie en een verdergaand ondersteuningsaanbod in en/of buiten de klas. De aanpassing is voor een grotere groep hoogbegaafde leerlingen toereikend, maar voor een deel niet (exceptioneel hoogbegaafd en/of twice-exceptional).
Aanbod	Er is een beleidsperiode van 4 jaar wat leidt tot duidelijke resultaatafspraken. Ook minder opvallende meer/hoogbegaafde leerlingen worden gezien. Te denken valt aan signaleren van een moeilijk profiel of het opzetten van een deeltijd plusklas. De school

	bepaalt welke aanvullende (vaardigheids)doelen bereikt kunnen worden op de school, indien de leerling door een compacte leerlijn méér doelen kan bereiken. Er zijn meer dan twee compacte en verrijkte leerlijnen voor alle leerjaren.
Wie	De rollen/taken zijn duidelijk afgesproken in de school betreffende signalering en uitvoering. Groepsleerkracht, IB, MHB specialist/-leerkracht, directie.
5. Gespecialiseerde ondersteuning	
Omschrijving	De meer- en hoogbegaafde leerlingen maken gebruik van de gevorderde ondersteuning en kunnen gebruik maken van zeer gespecialiseerde ondersteuning in gedragsproblematiek. De rollen/taken zijn duidelijk afgesproken in de school betreffende signalering en uitvoering. Niveau 4 aangevuld met full-time aanbod en/of een specifiek aanbod voor twice exeptionals. Groepsleerkracht, adviezen MHB-specialist leerproblematiek. Ook een voorziening als fulltime HB onderwijs valt onder deze gespecialiseerde ondersteuning.
Aanbod	Niveau 4 met full-time aanbod en/of een specifiek aanbod voor twice exceptionals.
Wie	De rollen/taken zijn duidelijk afgesproken in de school betreffende signalering en uitvoering. Groepsleerkracht, IB, MHB specialist leerproblematiek/-leerkracht, directie.

Bijlage 3. Doelen en vaardighedenlijst SLO

LEREN LEREN

Werkhouding	Werken volgens plan	Manieren van leren
- Ik geef aan wat ik wil leren en waaraan ik wil werken - Ik zet me in voor taken die ik moet uitvoeren - Ik zet door wanneer iets niet direct lukt - Ik houd mijn aandacht er goed bij als dat nodig is - Ik werk zelfstandig als dat nodig is - Ik zorg dat mijn werk er netjes en verzorgd uitziet - Ik vraag op tijd hulp als ik ergens zelf niet uit kom - Ik waardeer het leerproces ook als het resultaat tegenvalt	- Ik formuleer leerdoelen voor mezelf - Ik verken een onderwerp voor ik ermee aan de slag ga - Ik weet welke stappen ik moet zetten en hoe ik deze moet uitvoeren - Ik zorg dat ik het belangrijkste af heb voor de tijd om is - Ik houd me aan mijn planning en stel deze bij als dat nodig is - Ik kijk achteraf of mijn planning goed was en wat beter kan	- Ik weet welke manieren van leren er zijn en welke manier mijn voorkeur heeft - Ik zet de meest geschikte manier van leren in - Ik verzamel geschikte informatie op verschillende manieren - Ik bewaar informatie om het later te kunnen gebruiken - Ik laat zien wat ik geleerd heb - Ik licht mijn antwoorden toe en laat zo zien dat ik het begrijp - Ik controleer of mijn leervraag voldoende beantwoord is

LEREN DENKEN

Analytisch denken	Creatief denken	Kritisch denken
- Ik herken verschillen en overeenkomsten tussen dingen - Ik zie het verband tussen waardoor iets komt (de oorzaak) en het gevolg ervan - Ik zie de relatie tussen verschillende onderdelen binnen het grote geheel - Ik maak ingewikkelde problemen gemakkelijker door ze op te delen in kleinere problemen	- Ik ontdek nieuwe vragen of problemen - Ik bedenk meerdere oplossingen voor een vraag of probleem - Ik bedenk originele oplossingen voor een vraag of probleem - Ik bedenk hoe ik bestaande ideeën in een nieuwe situatie kan toepassen - Ik zet ideeën om in praktische oplossingen - Ik neem afstand van een probleem om het even op me in te laten werken	- Ik ga na of mijn veronderstellingen kloppen - Ik controleer of nieuwe informatie klopt en overeenkomt met informatie die ik al heb - Ik onderscheid feiten van meningen en betrouwbare van niet betrouwbare bronnen - Ik neem bij het vormen van mijn mening verschillende perspectieven mee - Ik gebruik criteria om een mening te vormen - Ik onderbouw mijn mening met argumenten - Ik vraag door tot ik het echt begrijp - Ik kies uit verschillende oplossingen de meest geschikte

LEREN (VOOR HET) LEVEN

Inzicht in jezelf	Omgaan met anderen
○ Ik ben trots op mijzelf en mijn werk · Ik weet waar ik goed en minder goed in ben ○ Ik maak gebruik van mijn sterke kanten en blijf ook werken aan dat waar ik minder goed in ben ○ Ik doe de dingen zo goed mogelijk maar stel mijn eisen/doelen niet té hoog ○ Ik vind het niet erg als ik niet meteen weet hoe iets moet of als iets niet meteen lukt ○ Ik ga goed om met kritiek en flexibel met tegenslagen en begrijp dat ik hier iets van kan leren ○ Ik weet wat ik wil en kies daar ook voor	○ Ik blijf mijzelf in een groep: anderen kunnen aan mij zien en van mij horen wat ik ergens van vind en hoe ik me voel ○ Ik houd rekening met de regels die voor de groep belangrijk zijn ○ Ik werk samen met anderen als we samen meer kunnen bereiken dan alleen ○ Ik maak anderen enthousiast om samen ergens een succes van te maken ○ Ik verdeel de taken samen met anderen op een manier die voor iedereen goed werkt ○ Ik ben in staat in samenwerking met anderen verschillende rollen en taken te vervullen ○ Ik zie en begrijp goed hoe anderen ergens tegenaan kijken vanuit hun beleving ○ Ik luister goed naar de ideeën van anderen en verdedig mijn eigen ideeën ○ Ik geef kritiek op een manier zodat de ander er ook iets aan heeft ○ Ik presenteer de resultaten van mijn werk aan anderen op een manier die past bij mij én bij het doel van dat moment

Bron: [Doelen en Vaardigheden Lijst \(DVL\) - SLO](#)